

12. Удич З. І. Основи інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
 13. Фіголь Н. А. Інклюзивна компетентність педагога: теоретичний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Вип. 77. С. 199–202. URL: <https://enpui.npu.edu.ua/handle/123456789/33347>

REFERENCES

1. Bojčuk, Ju. D., Borodina, O. S., Mykytjuk, O. M. (2015). *Inkljuzyvna kompetentnist' majbutn'oho včytelja osnov zdorov'ja: monografija* [Inclusive competence of the future teacher of basics of health: a monograph]. Kharkiv : XNPU im. H. S. Skovorody. 117 s. [in Ukrainian]
 2. Dubinka, M. (2025). *Osoblyvosti inkljuzyvnoho osvityn'oho seredovyšča v systemi dijal'nosti zakladu vyshoji osvity* [Peculiarities of the inclusive educational environment in the system of activity of a higher education institution]. *Naukovi zapysky. Serija: Pedahohični nauky. Kropyvnyč'kyj : Central'noukrajinskij deržavnyj universytet imeni Volodymyra Vynnyčenko*. Issue 220. S. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-21-26> [in Ukrainian]
 3. Kolupajeva, A. A., Tarančenko, O. M. (2016). *Inkljuzyvna osvita : vid osnov do praktyky* [Inclusive education: from basics to practice]. Kyiv : TOV «АТОПОЛ». 152 p. [in Ukrainian]
 4. *Novyy tлумachnyj slovnyk ukrajyns'koyi movy: u 3 t.* (2003). [New explanatory dictionary of the Ukrainian language: in 3 vols] / avt.-uklad. V. V. Yaremenko, O. M. Slipushko. Kyiv : «Akonit». T. 1. 874 p. [in Ukrainian]
 5. *Pro osvitu : Zakon Ukrajinny vid 05.09.2017 № 2145-VIII* (2017). [On Education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII]. Oficijnyj vebportal parlamentu Ukrajinny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian]
 6. *Profesijnyj standart «Včytel' zakladu zahal'noji seredn'oji osvity»* (2024). *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrajinny vid 29.08.2024 № 1225* [Professional standard "Teacher of a general secondary education institution": Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].
 7. *Profil' inkljuzyvnyh včyteliv* (Profile of Inclusive Teachers). *Jevropejs'ke ahentstvo z pytan' osoblyvyh osvitynih potreb ta inkljuzyvnoi osvity*. URL: <https://www.european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf> [in Ukrainian]
 8. Savchenko, N. S. (2025). *Peredumovy stanovlennia inkljuzyvnoi osvity v Ukraini* [Prerequisites for the development of inclusive education in Ukraine]. *Naukovi zapysky. Serija: Pedahohični nauky. Kropyvnyč'kyj : Tsentralnoukrajinskij*

deržavnyj universytet imeni Volodymyra Vynnyčenko. Issue 220. S. 101–106. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-101-106> [in Ukrainian]
 9. Sofij, N. Z., Najda, Ju. M. (2017). *Inkljuzyvna škola: osoblyvosti orhanizaciji ta upravlinnja* [Inclusive school: features of organization and management]. Kyiv : TOV «Vydavnyčyj dim «Plejady»». 128 s. [in Ukrainian]
 10. *Sotsiolohe-pedahohičnyj slovnyk*. (2015). [Sociological and pedagogical dictionary] / Za red. V. V. Radula. Kharkiv : Machulin. 444 s. [in Ukrainian]
 11. *Tovstohan, V., Cehel'nyk, T., Ševčenko, A. (2024). Inkljuzyvna kompetentnist' pedahoha jak zaporuka jakosti orhanizaciji osvityn'oho procesu* [Inclusive competence of a teacher as a guarantee of the quality of the educational process organization]. *Molod' i rynek*. № 10 (230). S. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.314180> [in Ukrainian]
 12. *Udyč, Z. I. (2015). Osnovy inkljuzyvnoi osvity: navčal'no-metodyčnyj posibnyk* [Fundamentals of inclusive education: educational and methodological manual]. *Ternopil' : KIC «PRINT-OFIS»*. 378 p. [in Ukrainian]
 13. *Fihol', N. A. (2020). Inkljuzyvna kompetentnist' pedahoha: teoretyčnyj aspekt* [Inclusive competence of a teacher: theoretical aspect]. *Naukovyj časopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serija 5. Pedahohični nauky: realiji ta perspektyvy*. Issue 77. S. 199–202. URL: <https://enpui.npu.edu.ua/handle/123456789/33347> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУБІНКА Микола – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси : проблема професійного самовизначення особистості в історичному вимірі; вивчення педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, теорія і практика позашкільної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUBINKA Mykola – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Educational Sciences Volodymyr Vynnyčenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: the problem of professional self-determination of personality in the historical dimension; study of the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi, theory and practice of extracurricular education.

*Стаття надійшла до редакції 01.03.2026 р.
 Стаття прийнята до друку 14.03.2026 р.*

УДК 378.147:811.111:351.74
 DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-27-33

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ДУДІКОВА Лариса –
 доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри мовної підготовки
 Харківського національного університету
 внутрішніх справ
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5841-0147>
 e-mail: ldudikova@yahoo.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ПРАВООХОРОННИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті здійснено системний теоретико-методологічний аналіз особливостей формування етичної компетентності майбутніх фахівців правоохоронної сфери у процесі вивчення іноземної мови. Обґрунтовано аксіологічний потенціал дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» як інтегративного середовища, що виходить за межі суто лінгвістичної підготовки та трансформується у потужний інструмент «ціннісної інженерії». Автором визначено та деталізовано структуру етичної компетентності через чотири взаємозалежні компоненти: когнітивний (інформаційно-теоретичний), ціннісно-мотиваційний (аксіологічний), операційно-діяльнісний (праксеологічний) та рефлексивний (контрольно-регулятивний).

Особливу увагу приділено когнітивному аспекту, що передбачає формування професійно-термінологічного тезауруса (concepts of accountability, integrity, impartiality), де лінгвістичні одиниці стають носіями деонтологічних смислів. Теоретично

обґрунтовано, що систематичне опрацювання міжнародних деонтологічних стандартів, зокрема «Європейського кодексу поліцейської етики», мовою оригіналу сприяє глибшій інтеріоризації професійних цінностей та запобігає «семантичній інфляції» при перекладі складних юридичних конструкцій. У роботі детально описано систему педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування етичного профілю курсанта: аксіологізацію змісту (блок «Ethics Spotlight»), методи проблемно-етичного моделювання («Ethical Dilemma Discussion»), створення рефлексивного середовища та міжпредметну інтеграцію.

Окремим інноваційним вектором дослідження є розгляд можливостей цифровізації освіти на сучасному етапі, зокрема використання ШІ-симуляцій (AI-driven simulations) для відпрацювання стратегій деескалації та асертивної комунікації у «безпечному полігоні» для етичних помилок. Зроблено висновок, що вивчення англійської мови виступає когнітивним ключем до розуміння глобальних гуманістичних стандартів, забезпечуючи автономність правоохоронця як морального суб'єкта.

Ключові слова: етична компетентність, курсанти, правоохоронна діяльність, професійно орієнтоване навчання, англійська мова, деонтологія, міжнародні стандарти, педагогічні умови.

DUDIKOVA Larysa –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Language Training
of Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5841-0147>
e-mail: ldudikova@yahoo.com

PECULIARITIES OF FORMING ETHICAL COMPETENCE IN CADETS OF LAW ENFORCEMENT SPECIALTIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH LANGUAGE LEARNING

The article provides a systemic theoretical and methodological analysis of the peculiarities of forming ethical competence in future law enforcement professionals during foreign language study. The axiological potential of the discipline "English for Specific Purposes" (ESP) as an integrative environment is substantiated, moving beyond linguistic training to become a powerful tool for "value engineering". The author defines and details the structure of ethical competence through four interdependent components: cognitive (informational-theoretical), value-motivational (axiological), operational-activity (praxeological), and reflective (control-regulatory).

Particular emphasis is placed on the cognitive component, which involves forming a professional-terminological thesaurus (concepts of accountability, integrity, impartiality), where linguistic units serve as carriers of deep deontological meanings. It has been theoretically proven that systematic study of international deontological standards, in particular the European Code of Police Ethics, in the original language contributes to deeper internalization of professional values and prevents "semantic inflation" in the translation of complex legal constructs. The paper describes in detail the system of pedagogical conditions ensuring the effective development of a cadet's moral profile: axiologization of content ("Ethics Spotlight" blocks), methods of problem-based ethical modeling ("Ethical Dilemma Discussion"), creation of an ethically reflective environment, and interdisciplinary integration.

A distinct innovative vector of the research considers the possibilities of educational digitalization in the current period, specifically the use of AI-driven simulations to practice de-escalation strategies and assertive communication within a "safe training ground" for ethical mistakes. The study concludes that learning English acts as a cognitive key to understanding global humanistic standards, ensuring the autonomy of the law enforcement officer as a moral subject. The reflective component, enhanced by "linguistic distancing," allows for objective self-assessment and the prevention of professional deformation.

Key words: ethical competence, cadets, law enforcement, vocational training, English language, deontology, international standards, pedagogical conditions.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна парадигма розвитку правоохоронної системи України, інтегрована у європейський безпековий простір, вимагає докорінного переосмислення підходів до професійної підготовки кадрів. В умовах сьогодення, коли Україна проходить шлях інтенсивної адаптації до стандартів ЄС та НАТО, постать поліцейського розглядається не лише як представник державної влади, а як гаранта дотримання фундаментальних прав і свобод людини. Це актуалізує проблему формування етичної компетентності – інтегративної якості, що визначає спроможність офіцера діяти згідно з моральними нормами професії навіть у ситуаціях граничного стресу, правової лакуни чи моральної дилеми.

Традиційні підходи до викладання гуманітарних дисциплін у ЗВО системи МВС часто фокусувалися на репродуктивному засвоєнні норм. Однак сьогодні на перший план виходить здатність до етичної навігації у складному глобалізованому середовищі. Особливого значення цей процес набуває у контексті іншомовної підготовки. Англійська мова за професійним спрямуванням (ESP – English for Specific Purposes) трансформується з дисципліни суто лінгвістичного циклу на потужний інструмент «ціннісної інженерії». Саме через іноземну мову курсанти отримують доступ до автентичних джерел міжнародного права, етичних кодексів провідних демократій та глобального досвіду гуманізації поліцейської діяльності.

Актуальність дослідження підсилюється необхідністю подолання протиріччя між високими вимогами до етичного профілю офіцера та необхідністю його ефективної комунікації у міжнародних місіях, спільних патрулюваннях та під час взаємодії з іноземними громадянами на території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічний фундамент дослідження базується на працях Н. М. Бібік [1], яка заклала основи компетентнісного підходу в українській освіті. Питання філософського осмислення освітніх трансформацій ХХІ ст. представлені у доробках В. П. Андрущенка [2] та В. Г. Кременя [3], які акцентують увагу на людиноцентризмі як осерді сучасної педагогіки. Проблематика формування професійної культури та етики правоохоронців досліджувалася багатьма фахівцями галузевих ЗВО, зокрема у монографії О. І. Кудермінової [8], присвяченій психологічним детермінантам діяльності особи як суб'єкта правоохоронної діяльності. Методичні засади організації самостійної роботи здобувачів у вищій школі обґрунтовані О. В. Малихіним [4].

Проте, незважаючи на значний науковий доробок, питання інтеграції етичної складової безпосередньо у процес професійно орієнтованого вивчення англійської мови з використанням сучасних методів моделювання етичних дилем потребує подальшого поглибленого вивчення.

Зарубіжний досвід інтеграції етичної підготовки у професійну освіту майбутніх правоохоронців пред-

ставлений у фундаментальних роботах Т. Tyler та J. Sunshine щодо процесуальної справедливості як основи легітимності поліції [9], а також у дослідженнях В. Loftus стосовно трансформації поліцейської культури в умовах демократизації [10]. Методичні засади ESP підготовки в силових структурах розглядаються у працях Н. Basturkmen [11], яка обґрунтовує необхідність ціннісного наповнення фахової іншомовної підготовки.

Ми пропонуємо розглядати іншомовну підготовку не як додаток до фахових дисциплін, а як стрижневий елемент деонтологічного виховання.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей формування етичної компетентності курсантів правоохоронних спеціальностей у процесі професійно орієнтованого вивчення англійської мови, а також детальний опис системи педагогічних умов, що забезпечують ефективність становлення морального профілю майбутнього офіцера.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній педагогічній науці обґрунтовано концепцію дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» як самостійного середовища деонтологічного виховання курсантів правоохоронних спеціальностей (а не лише лінгвістичної спеціальності); розроблено та деталізовано систему педагогічних умов формування етичної компетентності, інтегрованих безпосередньо в курс ESP; удосконалено структуру етичної компетентності майбутнього правоохоронця шляхом виокремлення іншомовного виміру кожного з компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретична модель етичної компетентності правоохоронця. Етична компетентність правоохоронця – це складна, динамічна інтегративна якість особистості, що характеризує здатність і готовність виконувати службові обов'язки на засадах справедливості, гуманізму та неупередженості. У межах нашого дослідження ми деталізуємо її структуру через чотири взаємозалежні компоненти:

1. **Когнітивний компонент (Інформаційно-теоретичний).** Когнітивний компонент виступає фундаментом етичної поведінки, на якому вибудовується вся архітектура професійної свідомості майбутнього офіцера поліції. У межах нашого дослідження ми розглядаємо цей компонент не просто як суму декларативних знань, а як складну когнітивну систему, що забезпечує інтелектуальну готовність до розпізнавання, аналізу та інтерпретації моральних аспектів правоохоронної діяльності.

Теоретико-методологічне наповнення даного компонента включає глибоке засвоєння системи деонтологічних знань, що охоплюють:

- філософсько-етичні категорії добра, зла, справедливості та обов'язку в контексті державної служби;
- нормативно-правові акти національного законодавства та міжнародні конвенції, що регламентують етичні межі застосування владних повноважень;
- принципи професійної етики, закріплені у «Загальних правилах етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування».

В іншомовному аспекті когнітивний компонент набуває особливої специфіки, оскільки передбачає формування професійно-термінологічного тезауруса, де лінгвістичні одиниці стають носіями глибоких

деонтологічних смислів. Опанування міжнародною термінологією дозволяє курсанту вийти за межі побутового розуміння моралі та усвідомити етику як вимірюваний юридичний стандарт.

Зокрема, критичного аналізу потребують такі концепти:

- **Accountability** (підвітність та відповідальність) – вивчається не просто як обов'язок звітувати, а як етичний обов'язок офіцера бути прозорим перед громадою, що є наріжним каменем демократичного правопорядку.

- **Integrity** (моральна цілісність, добросовісність) – розглядається як фундаментальна якість, що передбачає єдність внутрішніх переконань і зовнішніх дій, стійкість до корупційних ризиків та професійної деформації. У англійському дискурсі цей термін є значно ширшим за поняття «чесність», включаючи в себе концепт «неподільності» особистості та її принципів.

- **Impartiality** (неупередженість) – осмислюється як здатність відсторонитися від особистих симпатій, стереотипів чи дискримінаційних упереджень (racial, gender, religious bias) під час виконання службових завдань.

Когнітивний складник забезпечує перехід від абстрактного гуманізму до прагматичного дотримання етичних протоколів. Завдяки йому етика перестав сприйматися курсантами як сукупність суб'єктивних побажань, а ідентифікується як конкретний правовий стандарт якості поліцейських послуг. Це дозволяє майбутньому офіцеру здійснювати швидко «інвентаризацію» знань у критичних ситуаціях, співвідносячи свої дії з міжнародно визнаними нормами правопорядку.

Розвиток цього компонента у процесі вивчення англійської мови стимулює когнітивну гнучкість, оскільки порівняння мовних картин світу (української та англосаксонської) спонукає до глибшої рефлексії над природою правосуддя та місцем людини у системі відносин «держава – громадянин».

2. **Ціннісно-мотиваційний компонент (Аксіологічний).** Ціннісно-мотиваційний компонент виступає внутрішнім ідейним стрижнем, своєрідним «моральним компасом» та «внутрішнім двигуном» правоохоронця. У межах професійної підготовки курсантів цей складник визначає перехід від механічного виконання наказів до усвідомленого служіння, де зовнішні нормативні вимоги закону трансформуються в особистісні переконання – внутрішні моральні імперативи.

Аксіологічний фундамент цього компонента базується на інтеріоризації (присвоєнні) фундаментальних цінностей, що становлять етичний профіль офіцера:

- Професійна честь та гідність: усвідомлення себе як носія державної влади, чия поведінка безпосередньо впливає на рівень легітимності інституту поліції в очах суспільства;
- Служіння народу: домінування альтруїстичної мотивації над прагматичними чи егоїстичними інтересами;
- Етична стійкість: здатність протистояти негативним чинникам професійного середовища (корупційним спокусам, цинізму, емоційному вигоранню) завдяки міцній системі внутрішніх фільтрів.

У процесі вивчення іноземної мови цей компонент реалізується через занурення у світовий гуманістичний дискурс. Англійська мова стає ретра-

нслятором універсальних цінностей, де ключовим виступає пріоритет принципу human dignity (людська гідність) над будь-якими вузькокорпоративними або відомчими інтересами. Опрацювання концепту human dignity в англійському контексті дозволяє курсанту зрозуміти його як абсолютну, невід'ємну цінність (inalienable value), що не може бути знівельована заради статистичних показників розкриття злочинів.

Особлива роль у формуванні мотиваційної сфери належить концепту Public Trust (суспільна довіра). Вивчаючи англійські джерела щодо стратегій Community Policing, майбутній офіцер усвідомлює, що довіра громадян є не абстрактним бонусом, а основним капіталом і мірилом професійної успішності. Це докорінно змінює вектор мотивації: від страху перед дисциплінарним стягненням до прагнення відповідати очікуванням громади.

Ціннісно-мотиваційний складник забезпечує деонтологічну стійкість особистості. Він дозволяє курсанту не просто знати, що таке «добре» чи «погано» з погляду статуту, а сформувати власну етичну позицію, яка стає гарантом дотримання прав людини у критичних ситуаціях, де контроль з боку керівництва відсутній. Таким чином, аксіологічний компонент перетворює «державну функцію» на «покликання», забезпечуючи високу самоідентифікацію майбутнього офіцера з ідеалами справедливості та правопорядку.

3. Операційно-діяльнісний компонент (Праксеологічний). Операційно діяльнісний складник етичної компетентності становить праксеологічний вимір професійної підготовки майбутнього офіцера. Він визначає здатність і готовність курсанта трансформувати теоретичні етичні знання та інтеріоризовані аксіологічні установки у конкретні, професійно виважені поведінкові акти та комунікативні стратегії. У межах іншомовної підготовки цей компонент постає як складне вміння поєднувати лінгвістичну вправність із деонтологічною обґрунтованістю дій у динамічному та часто конфліктному середовищі.

Методичне наповнення операційно-діялісного складника в контексті вивчення англійської мови за професійним спрямуванням фокусується на опануванні таких стратегічних інструментів:

- *Стратегія деескалації (De-escalation Strategies):* Формування навичок вербальної нейтралізації агресії. Курсанти вчаться використовувати специфічні мовні конструкції англійською мовою, що спрямовані на зниження емоційної напруги під час контакту з правопорушником або збудженим натовпом. Це включає техніки активного слухання (*active listening*), тактовного перефразування (*paraphrasing*) та використання «емпатійних маркерів», які дозволяють офіцеру зберігати контроль над ситуацією без переходу до фази застосування фізичного примусу.

- *Асертивна комунікація (Assertive Communication):* Опанування стилю професійної взаємодії, що базується на впевненому відстоюванні законних вимог за умови повної поваги до прав і гідності суб'єкта комунікації. На відміну від агресивного чи пасивного типів поведінки, асертивність англійською мовою вимагає використання чітких, юридично вивірених та етично нейтральних мовних моделей, що запобігають ескалації конфлікту на ґрунті мовного непорозуміння.

- *Процесуальна справедливість у мовленні (Procedural Justice in Discourse):* Вміння доступно

пояснити англійською мовою правові підстави своїх дій, права особи та подальший алгоритм процедур. Дослідження підтверджують, що етичне «проговорювання» дій офіцера (*explaining the process*) значно підвищує рівень добровільного виконання вимог поліції та знижує ризик скарг на неправомірну поведінку.

Особливе місце в реалізації праксеологічного компонента займає моделювання професійних сценаріїв (role-playing), де курсанти мають розв'язати етичну дилему в режимі реального часу, використовуючи іноземну мову. Це дозволяє сформувати «операційну стійкість» – здатність діяти етично в умовах когнітивного навантаження, коли необхідність підбирати іншомовні еквіваленти стимулює раціональне мислення та блокує автоматичні, подекуди деструктивні емоційні реакції.

Таким чином, операційно-діялісний складник перетворює етичну компетентність із пасивного знання на дієвий інструмент правоохоронної діяльності. Він гарантує, що у практичній роботі офіцер буде спроможний не лише декларувати європейські цінності, а й ефективно реалізовувати їх через майстерне володіння професійною мовою, забезпечуючи високий рівень безпеки та взаєморозуміння у багатокультурному соціумі.

4. Рефлексивний компонент (Контрольно-регулятивний). Рефлексивний складник етичної компетентності постає вищим рівнем професійної самосвідомості офіцера, виконуючи роль внутрішнього механізму саморегуляції та інтелектуальної корекції професійної діяльності. У системі підготовки курсантів цей компонент забезпечує здатність до об'єктивного самооцінювання, критичного переосмислення власного досвіду та свідомого керування власними морально-психологічними станами в умовах виконання службових завдань.

Сутнісний зміст рефлексивного складника охоплює низку стратегічних інтелектуальних навичок:

- *Етичний прогностицизм:* вміння офіцера здійснювати превентивний аналіз та прогнозувати довгострокові етичні наслідки прийнятих рішень. Це передбачає розуміння того, як одиничний акт спілкування чи застосування примусу вплине на репутацію правоохоронної інституції та рівень довіри громади в майбутньому.

- *Моніторинг професійної деформації:* здатність вчасно ідентифікувати симптоми «моральної втоми», цинізму чи втрати емпатії. Рефлексія дозволяє курсанту усвідомлювати межу між законною професійною відстороненістю та небезпечною байдужістю до прав людини.

- *Емоційний самоконтроль (Emotional Intelligence):* здатність розпізнавати власні емоційні тригери під час іншомовного професійного контакту та мінімізувати їх вплив на об'єктивність прийняття рішень.

У процесі іншомовної підготовки рефлексивний компонент набуває унікального змісту завдяки явищу «мовного дистанціювання». Використання англійської мови як інструменту аналізу власних дій створює необхідну когнітивну дистанцію, що дозволяє курсанту поглянути на ситуацію відсторонено, як зовнішньому спостерігачу. Це сприяє подоланню егоцентризму та кращому розумінню позиції іншої сторони (perspective-taking).

Методична реалізація цього складника включає впровадження технік «After Action Review» (аналіз після дії) англійською мовою, де здобувачі аналізують змодельовані ситуації за алгоритмом: «Що було зроблено?», «Які етичні норми було дотримано/порушено?», «Як це вплинуло на учасників?» та «Яким було б альтернативне рішення?». Важливою формою роботи є також ведення «Ethical Learning Logs» (щоденників етичного зростання), де курсанти фіксують складні моменти своєї професійної комунікації, здійснюючи їх лінгво-деонтологічний розбір.

Отже, рефлексивний складник замикає цикл формування етичної компетентності, перетворюючи її з набору навичок на сталий процес самовдосконалення. Він забезпечує автономність правоохоронця як морального суб'єкта, здатного до безперервної актуалізації своїх ціннісних орієнтирів у динамічному середовищі 2026 року. Це гарантує, що офіцер не лише володітиме етичними стандартами, а й буде спроможним розвивати їх протягом усієї професійної кар'єри, протидіючи будь-яким виявам професійної деградації.

Міжнародні стандарти як змістове ядро підготовки. Системне опрацювання «The European Code of Police Ethics» (Європейський кодекс поліцейської етики) мовою оригіналу є наріжним каменем нашої методики, оскільки переклад складних юридичних та етичних конструкцій часто призводить до «семантичної інфляції» – втрати глибинних відтінків значень, притаманних демократичній правовій традиції. Опрацювання автентичного тексту дозволяє курсантам не лише засвоїти термінологію, а й інтеріоризувати саму філософію правопорядку, засновану на верховенстві права та повазі до особистості.

Центральним вектором навчання є концептуалізація категорії «proportionality» (пропорційність). В етико-правовому вимірі це поняття розглядається як динамічний баланс між нагальною оперативною метою (забезпеченням безпеки, затриманням правопорушника) та мінімізацією будь-якої потенційної шкоди людській гідності чи правам особи.

Через глибокий лінгвістичний аналіз та опрацювання англійських прецедентів курсанти засвоюють критичну тріаду умов правомірності втручання:

1. Lawfulness (Законність): наявність чіткої правової підстави у національному законодавстві.

2. Legitimate Aim (Легітимна мета): відповідність дій цілям, що є допустимими у демократичному суспільстві.

3. Necessity in a democratic society (Необхідність у демократичному суспільстві): переконання у тому, що застосований захід був єдиним можливим і найменш обтяжливим для особи у конкретних обставинах.

Особлива увага приділяється семантичному розрізненню термінів «force» (сила як фізичний вплив) та «authority» (легітимна влада). Курсанти вчаться розуміти, що справжня ефективність поліцейського вимірюється не здатністю до примусу, а здатністю досягати комплаєнсу (добровільного виконання вимог) через професійну комунікацію.

Центральним елементом деонтологічної трансформації в процесі навчання є переосмислення професійної ідентичності. Через активне використання та дискурс навколо понять human rights protection (захист прав людини) та accountability (персональна та інституційна підзвітність), у свідомості здобувача

закріплюється концепт: поліцейський – це насамперед правозахисник, озброєний законом.

Засвоєння терміна «integrity» у контексті міжнародних стандартів дозволяє курсанту усвідомити, що чесність офіцера є не просто моральною рисою, а професійною вимогою, яка забезпечує довіру до всієї системи правосуддя. Таким чином, англійська мова стає медіатором, що перетворює сухі норми міжнародних конвенцій на живі принципи щоденної службової діяльності, формуючи офіцера, здатного до етичного лідерства у глобалізованому правоохоронному середовищі.

Педагогічні умови формування етичної компетентності. Ефективність процесу формування етичної компетентності залежить від дотримання комплексу педагогічних умов, які ми деталізували на основі практичного досвіду викладання в університеті внутрішніх справ.

1. Аксіологізація змісту іншомовної підготовки.

Це фундаментальна умова, що передбачає наповнення кожної теми навчальної програми деонтологічним змістом. Англійська мова має вивчатися не як набір лексичних одиниць, а як система концептів, що формують професійну совість.

Реалізація: Кожна тема курсу ESP включає блок «Ethics Spotlight». Наприклад, при вивченні теми «Police Powers» (Повноваження поліції) акцент робиться на тому, як офіцер має використовувати владу, щоб зберегти довіру громади. Використання автентичних текстів присяги офіцерів Великої Британії (*Police Oath*) дозволяє курсанту відчутти спільність ціннісного поля із колегами з усього світу.

2. Методи проблемно-етичного моделювання.

Етична компетентність не формується через репродуктивні методи. Вона потребує ситуації морального вибору.

Реалізація: Впровадження методу «Ethical Dilemma Discussion». Курсантам пропонується кейс, де закон і формальний наказ входять у суперечність із гуманітарною нормою. Обговорення таких ситуацій англійською мовою змушує здобувача не просто згадувати слова, а використовувати мову як інструмент аргументації своєї етичної позиції. Потреба формулювати думки іноземною мовою уповільнює імпульсивні реакції, стимулюючи раціональну рефлексію.

3. Формування етично-рефлексивного середовища.

Ця умова передбачає створення атмосфери, де курсант не боїться помилитися у моральному виборі під час навчання, щоб не допустити фатальної помилки на службі.

Реалізація: Ведення «Ethical Portfolio», де курсанти фіксують власні роздуми над кейсами англійською мовою. Важливою є роль викладача як «морального модератора», який не нав'язує правильну відповідь, а спонукає до пошуку рішення на основі міжнародних кодексів. Створення дискусійних груп «Law Enforcement Ethics Club» сприяє горизонтальному обміну цінностями.

4. Міжпредметна інтеграція та контекстність навчання.

Етика не повинна сприйматися як «додаток» до англійської мови.

Реалізація: Координація зусиль кафедри іноземних мов із кафедрами права, психології та тактичної підготовки. Наприклад, якщо на заняттях із психології вивчається стресостійкість, на англійській мові

опрацьовуються лексичні інструменти саморегуляції та ввічливої комунікації у стресових умовах. Контекстність забезпечується використанням реальних звітів міжнародних спостережних місій та протоколів взаємодії поліції з вразливими групами населення.

5. Безперервний моніторинг етико-лінгвістичного прогресу.

Курсант має отримувати зворотний зв'язок не лише щодо правильності граматики, а й щодо етичної коректності його мовленнєвої поведінки.

Реалізація: Використання критеріальної оцінки, де «етичність та толерантність висловлювання» є обов'язковим параметром оцінювання під час екзамену чи заліку. Самооцінювання за стандартами ESP дозволяє курсанту бачити свою готовність до міжнародної діяльності.

Цифровізація та інноваційні методи. На сучасному етапі цифровий інструментарій став невід'ємною частиною освітнього процесу. Перспективним інструментом, що потребує подальшого емпіричного дослідження в умовах вітчизняних ЗВО, вважаємо AI-driven simulations (ІІІ-симуляцій). Зарубіжний досвід застосування іммерсивних технологій у підготовці правоохоронців, зокрема VR-симуляцій, засвідчує їх значний потенціал для формування стресостійкості та етично виважених реакцій в умовах імітованих критичних ситуацій [12].

Замість пасивного читання, курсант взаємодіє з інтелектуальним чат-ботом або голосовим асистентом, який моделює роль правопорушника або свідка. Система в реальному часі аналізує:

- Sentiment Analysis: чи не є мовлення курсанта агресивним або упередженим?
- Procedural Integrity: чи не забув курсант англійською мовою зачитати права (Miranda warning)?
- De-escalation Efficiency: чи вдалося за допомогою лінгвістичних засобів ввічливості знизити рівень напруги?

Такі симуляції створюють «безпечний полігон» для етичних помилок, що дозволяє формувати етичну стійкість на рівні психофізіологічного автоматизму.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Теоретичне узагальнення проблеми формування етичної компетентності курсантів у процесі вивчення англійської мови дозволяє сформулювати низку висновків:

1. Концептуальний результат: Встановлено, що дисципліна «Іноземна мова професійного спрямування» у закладах вищої освіти системи МВС володіє самостійним деонтологічним потенціалом, який реалізується через наступні механізми: термінологічну концептуалізацію етичних норм, когнітивне дистанціювання засобами іноземної мови та безпосередній доступ до автентичних стандартів.

2. Структурний результат: Визначено чотири компонентну структуру етичної компетентності правоохоронця (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, операційно-діяльнісний та рефлексивний) та деталізовано специфічний іншомовний вимір кожного компонента, що дозволяє розглядати ESP-підготовку як інтегративне деонтологічне середовище

3. Прикладний результат: Обґрунтовано систему п'яти педагогічних умов формування етичної компетентності, серед яких аксіологізація зміст, проблемно-етичне моделювання та рефлексивне середовище визначено як базові, а використання AI-

симуляцій – як перспективний інноваційний інструмент, що потребує подальшої емпіричної верифікації.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у розробці адаптивних цифрових платформ для індивідуальної етичної підготовки правоохоронців, а також у створенні методичного забезпечення для формування етичної компетентності в умовах роботи на деокупованих територіях, де взаємодія з цивільним населенням потребує особливої лінгво-етичної делікатності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : К.І.С. 2004. С. 45-50.
2. Андрущенко В. П. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів. *Філософія освіти*. Київ : Майстер-клас. 2005. С. 5-17.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота. 2005. 448 с.
4. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Кривий Ріг : Видавничий дім. 2009. 307 с.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ДОВ «Вінниця». 2008. 278 с.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. №40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
7. Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec(2001)10 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи щодо Європейського кодексу поліцейської етики. URL: <https://rm.coe.int/16805e297e>
8. Кудерміна О. психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності: монографія. Київ, 2022. ISBN: 978-966-482-031-5
9. Tyler T.R., Sunshine J. The Role of Police Legitimacy in Shaping Public Cooperation with the Police. *Journal of research in Crime and Delinquency*. 2003. Vol. 40 (3). P.285-316.
10. Loftus B. *Police Culture in a Changing World*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 246 p.
11. Basturkmen H. *Developing Courses in English for Specific Purposes*. London: Palgrave Macmillan. 2010. 181 p.
12. Kleygrewe L. *Immersed in Training: Advancing Police Practice with Virtual Reality: PhD thesis / Vrije Universiteit Amsterdam; supervisors: R.R.D. Oudejans, R.I. Hutter*. Amsterdam, 2023. DOI: <https://doi.org/10.5463/thesis.312>

REFERENCES

1. Bibik, N. M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhd: refleksyvnyi analiz zastosuvannia [Competence-based approach: a reflective analysis of application]. In O. V. Ovcharuk (Ed.), *Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy*. Kyiv : K.I.S. P. 45–50. [in Ukrainian]
2. Andrushchenko, V. P. (2005). *Filosofii osvity XXI stolittia: poshuk priorytetiv* [Philosophy of education of the 21st century: the search for priorities]. *Filosofii osvity*. Kyiv : Maister-klas. P. 5–17. [in Ukrainian]
3. Kremen, V. H. (2005). *Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty* [Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Implementation. Results]. Kyiv : Hramota. 448 s. [in Ukrainian]
4. Malykhin, O. V. (2009). *Orhanizatsiia samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv* [Organization of independent educational activities of students of higher pedagogical educational institutions] : monohrafiia. Kryvyi Rih : Vydavnychiy dim. 307 s. [in Ukrainian]
5. Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam* [Pedagogical research: methodological advice to young scientists]

gological research: methodological advice for young scientists]. Kyiv–Vinnytsia : DOV «Vinnytsia». 278 s. [in Ukrainian]

6. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Pro Natsionalnu politsiuu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 № 580-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. S. 40–41 St. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian]

7. Council of Europe. (2001). Recommendation Rec (2001)10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics. URL: <https://rm.coe.int/16805e297e> [in English]

8. Kudermina, O. I. (2022). Psykholohiia osoby yak subiekta pravookhoronnoi diialnosti [Psychology of a person as a subject of law enforcement activity] : monohrafiia. Kyiv. ISBN: 978-966-482-031-5. [in Ukrainian]

9. Tyler, T. R., & Sunshine, J. (2003). The Role of Police Legitimacy in Shaping Public Cooperation with the Police. Journal of Research in Crime and Delinquency. 40(3). P. 285–316. [in English]

10. Loftus, B. (2010). Police Culture in a Changing World. Oxford : Oxford University Press. 246 p. [in English]

11. Basturkmen, H. (2010). Developing Courses in English for Specific Purposes. London : Palgrave Macmillan. 181 p. [in English]

12. Kleygrewe, L. (2023). Immersed in Training: Advancing Police Practice with Virtual Reality (Doctoral dissertation, Vrije Universiteit Amsterdam). Supervisors: R. R. D. Oudejans, R. I. Hutter. DOI: <https://doi.org/10.5463/thesis.312> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУДІКОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мовної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ.

Наукові інтереси: професійна педагогіка, деонтологічна підготовка правоохоронців, цифровізація освіти, аксіологічний підхід у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUDIKOVA Larysa – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Language Training of Kharkiv National University of Internal Affairs.

Scientific interests: professional pedagogy, deontological training of law enforcement officers, digitalization of education, axiological approach in higher education.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 15.03.2026 р.

УДК 378.046.4:37.018

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-33-36

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ДУДКА Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти

Київського авіаційного інституту

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>

e-mail: kiev.professor@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ АСПІРАНТІВ В УМОВАХ ТРАНЗИТИВНОСТІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ ТА ВИКЛИКІВ VUCA-СВІТУ

У змісті статті розкрито фундаментальну значущість неперервної професійної освіти як стратегічного інструменту адаптації особистості до вимог постіндустріального суспільства. Акцентовано увагу на тому, що сучасний цифровий соціум потребує від фахівця оперативного прийняття рішень в умовах високої невизначеності, що зумовлює приріст нових освітніх парадигм, заснованих на симбіозі інтегративного, інноваційного та середовищного підходів.

Мета статті – здійснити комплексний теоретико-методологічний аналіз феномена неперервної освіти аспірантів (здобувачів ступеня PhD) в умовах транзитивності наукового знання та динамічних викликів VUCA-світу.

Зауважено, що в умовах інтелектуальної інтенсифікації захист дисертації не виступає фінальним етапом підготовки, а є лише щаблем для подальшого професійно-особистісного зростання. Виокремлено ключові детермінанти еволюції досліджуваного феномена: від компенсаторної моделі «ліквідації освітніх дефіцитів» до глобальної концепції «навчання впродовж усього життя». Обґрунтовано перелік факторів, що стимулюють розвиток неперервної освіти здобувачів наукового ступеня PhD, зокрема: поглиблення науково-технологічного поступу; необхідність формування економічної компетентності; соціально-демографічні виклики воєнного часу та вплив параметрів VUCA-світу (нестабільність, складність, неоднозначність, невизначеність).

Уточнено прикладну векторну зорієнтованість неперервної освіти через взаємозв'язок трьох компонентів: особистості здобувача, специфіки освітнього процесу та інституційної структури. Окреслено методологічний потенціал андрагогіки, акмеології та інноваційної педагогіки як базису для особистісно-професійного розвитку суб'єкта пізнання.

Доведено, що сучасна модель неперервної освіти базується на принципах варіативності, доступності та багаторівневості, що дозволяє інтегрувати формальні, неформальні та інформальні освітні стратегії в єдиний дослідницький простір. Проблематизовано необхідність трансформації дидактичного інструментарію викладача вищої школи у напрямку фасилітації та підтримки індивідуальних освітніх траєкторій.

Зроблено висновок, що неперервна освіта є безальтернативним механізмом забезпечення дослідницької адаптивності та здатності до генерації нових наукових знань в умовах бурхливої транзитивності інформаційних потоків.

Ключові слова: неперервна освіта, здобувачі наукового ступеня PhD, VUCA-світ, транзитивність знань, професійна підготовка.

DUDKA Tetiana –

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor of the Department

Pedagogy and Psychology of Vocational Education

Kyiv Aviation Institute

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>

e-mail: kiev.professor@gmail.com